

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησεως 10/2009
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Τμήμα Δ΄
Συνεδρίαση της 19.1.2009

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Θεόδωρος Θεοφανόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Ιωάννης Σακελλαρίου, Ηλίας Δροσογιάννης, Αντώνιος Κλαδιάς, Στέφανος Δέτσης, Ιωάννης Χαλκιάς, Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Παναγιώτης Σπανός, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, και Στυλιανή Χαριτάκη Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Ερώτημα: 126658/A1/Γ34/13.11.2003 (σε συνδυασμό με το 139044/A1/29.10.2008) της Δ/σης Εκκλησιαστικής Διοίκησης- Τμήμα Β΄ του Υπουργείου Ε.Π.Θ..

Περίληψη Ερωτήματος: Αν είναι δυνατή ή όχι η χειροτονία, ως ιερέως, ο διορισμός ως εφημερίου και η εξ αυτού μισθοδοσία ιατρού δημόσιου νοσοκομείου, χωρίς να παύσει να ασκεί τα καθήκοντά του.

* * *

Επί του εν αρχή Ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Δ΄ τμήμα) γνωμοδότησε ως ακολούθως:

I. Η Ιερά Μητρόπολη Καλαβρύτων και Αιγιαλείας προτίθεται να προβεί στη χειροτονία ιατρού ακτινολόγου και Διευθυντού του Γενικού Νοσοκομείου Καλαβρύτων και να τον χρησιμοποιήσει για την εξυπηρέτηση των χριστιανών της Επαρχίας Καλαβρύτων, χωρίς όμως, να παύσει ασκών το ιατρικό του έργο. Ενόψει τούτου η υπηρεσία, διερμηνεύοντας τον προβληματισμό της Μητρόπολης, ερωτά αν δύναται η τελευταία να προβεί στη χειροτονία αυτή, αν δύναται ο γιάτρος να καταλάβει οργανική θέση εφημερίου και εάν θα μισθοδοτείται κανονικά εκ της θέσης αυτής.

II. Το άρθρο 104 § 1 του Συντάγματος ορίζει, σχετικά με τα καθήκοντα των δημοσίων υπαλλήλων, τα εξής: *«Κανένας από τους υπαλλήλους που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο δεν μπορεί να διοριστεί σε άλλη θέση δημόσιας υπηρεσίας ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου ή δημόσιας επιχείρησης ή οργανισμού κοινής ωφέλειας. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτραπεί με ειδικό νόμο ο διορισμός και σε δεύτερη θέση, εφόσον τηρούνται οι διατάξεις της επόμενης παραγράφου».*

Ο Ν. 590/77 «Περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» (Α' 146) ορίζει, μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

Άρθρο 37. «1. Ο εφημέριος μεριμνά δια την λατρευτικήν και πνευματικήν ζωήν των ενοριτών και δια παν ζήτημα αφορών εις την πνευματικήν και υλικήν πρόοδον της Ενορίας.

2. Αι κεναί οργανικαί εφημεριακαί θέσεις πληρούνται μονίμως μεν δι' εγγάμων πρεσβυτέρων, προσωρινώς δε και δι' αγάμων, κατά τα ειδικώτερον οριζόμενα, δια κανονιστικών αποφάσεων της Δ.Ι.Σ., εγκρινομένων υπό της Ι.Σ.Ι. και δημοσιευομένων δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως.».

Άρθρο 38. «. . . 2. Τα των προσόντων, της διαδικασίας εκλογής και εγκαταστάσεως των εφημερίων και διακόνων, τα της μεταθέσεως και αποσπάσεως αυτών, της επιμορφώσεως, των καθηκόντων και των δικαιωμάτων των, ρυθμίζονται δι' αποφάσεων της Δ.Ι.Σ. εγκρινομένων υπό της Ι.Σ.Ι. και δημοσιευομένων διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, καθ' ό μέρος δεν ρυθμίζονται δια των διατάξεων του παρόντος.».

Άρθρο 42. «1. Η Εκκλησία της Ελλάδος χρησιμοποιεί προς επίλυσιν του έργου αυτής εις τας πάσης φύσεως διακονίας έμμισθον και άμισθον προσωπικόν. Το προσωπικόν τούτο, πλην των εφημερίων και διακόνων,

μισθοδοτείται υπό των οικείων Νομικών Προσώπων της Εκκλησίας της Ελλάδος. . . .

6. Οι κατέχοντες εφημεριακήν ή διακονικήν θέσιν κληρικοί δύνανται να κατέχουν και θέσιν υπαλλήλου της Ι. Συνόδου, της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών και των λοιπών Ι. Μητροπόλεων και τανάπαλιν, διαθέτοντες τα προς κατάληψιν των ως άνω θέσεων απαιτούμενα υπό των κειμένων διατάξεων προσόντα, πλην του της ηλικίας. Τα αυτά ως άνω ισχύουν και δια τους προσωρινούς εφημερίους. Οι κατά τα ως άνω κατέχοντες και δευτέραν θέσιν λαμβάνουν και τα 2/3 των αποδοχών της ήσσονος μισθοδοτουμένης θέσεως».

Άρθρο 64. «1. Οι διοριζόμενοι Εφημέριοι δύνανται να προσμετρούν εις την εφημεριακήν των υπηρεσίαν δια πάσαν συνέπειαν και πάσαν προϋπηρεσίαν αυτών διανυθείσαν επί σχέσει δημοσίου δικαίου, παρά τω Δημοσίω, παρά τοις Οργανισμοίς Τοπικής Αυτοδιοικήσεως ή παρά τινι Νομικώ Προσώπω Δημοσίου Δικαίου, Εκκλησιαστικώ ή μη. . . . ».

Εξάλλου, ο Κανονισμός της Ι. Σ. της Εκκλησίας της Ελλάδος υπ' αρ. 2/1969 (Β' 193), στο κεφάλαιο Θ' αυτού «περί Εφημερίων» (άρθρα 33 έως 48) ρυθμίζει λεπτομερώς τα του διορισμού, μεταθέσεων, μισθοδοσίας, παύσης κλπ. του εφημεριακού κλήρου. Ειδικότερα το άρθρο 34 § 1 ορίζει: «1. Εφημέριοι διορίζονται: α) Εις πόλεις έχουσας πληθυσμού άνω των 40.000 κατοίκων οι πτυχιούχοι της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών ή Θεσσαλονίκης ή της Θ.Σ. της Χάλκης . . . ή πτυχιούχοι οιασδήποτε Ανωτάτης Σχολής . . .». Το επόμενο άρθρο 35 διαλαμβάνει διατάξεις περί των προϋποθέσεων και των όρων χειροτονίας και διορισμού ως εφημερίων δημοδιδασκάλων (§ 1), συνταξιούχων δημοδιδασκάλων (§ 2 και 3), αδιορίστων πτυχιούχων Παιδαγωγικών Ακαδημιών (§ 4), συνταξιούχων δημοσίων ή ιδιωτικών υπαλλήλων (§ 5), καθηγητών που υπηρετούν στη δημόσια ή ιδιωτική Μέση Εκπαίδευση (§ 7) καθώς και συνταξιούχων εκπαιδευτικών και λοιπών συνταξιούχων πτυχιούχων Ανωτάτης Σχολής (§ 8), επαναλαμβάνοντας ουσιαστικά τις διατάξεις του ειδικού Α.Ν. 137/67 που προέβλεψε, καθώς και άλλοι, τη δυνατότητα κατοχής, από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, θέσης εφημερίου και τα των αποδοχών τους.

Το άρθρο 11 Ν. 1810/88 ορίζει ότι: «1. Οι εφημέριοι - υπάλληλοι (εκπαιδευτικοί, γραμματείς κοινοτήτων, διοικητικοί υπάλληλοι), λαμβάνουν από την υπαλληλική τους θέση όλες τις αποδοχές του μισθολογικού κλιμακίου της κατηγορίας που ανήκουν, ενώ από την εφημεριακή τους θέση (στην οποία θα εξελίσσονται κανονικά σε όλα τα μισθολογικά κλιμάκια) λαμβάνουν μόνο το βασικό μισθό του οικείου μισθολογικού κλιμακίου του ν. 1505/1984 της κατηγορίας τους και το χρονοεπίδομα του ίδιου νόμου με βάση την εφημεριακή τους υπηρεσία και με τους περιορισμούς που ισχύουν για τα όρια αποδοχών.» *

Τέλος το άρθρο 24 Ν. 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» προβλέπει ότι: «1. Οι θέσεις του ιατρικού προσωπικού των νοσοκομείων οποιασδήποτε νομικής μορφής και των κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού κέντρων υγείας, εκτός από τα νοσοκομεία των ενόπλων δυνάμεων και των Α.Ε.Ι., συνιστώνται ως θέσεις γιατρών πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.

2. Οι γιατροί αυτοί είναι μόνιμοι δημόσιοι λειτουργοί και απαγορεύεται ν' ασκούν την ιατρική ως ελεύθερο επάγγελμα ή οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα εκτός από αυτά που έχουν σχέση με συγγραφική ή καλλιτεχνική δραστηριότητα και να κατέχουν οποιαδήποτε άλλη δημόσια ή ιδιωτική θέση. ...».

III. Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα: Οι εν ενεργεία εφημέριοι αποτελούν μία εντελώς διακριτή κατηγορία δημοσίων λειτουργών, τα καθήκοντα των οποίων είναι προεχόντως θρησκευτικά (ΔΕΦ Αθ. 3609/05 –ΝΟΜΟΣ-). Εξάλλου οι Μητροπόλεις, οι ενορίες και οι ενοριακοί ναοί είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και, ως εκ τούτου, υπάγονται στο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται από το Ν. 1256/82 και επανοριοθετείται εκάστοτε οι δε κληρικοί, όλων των βαθμών, ως προσωπικό του Ν.Π.Δ.Δ. «Εκκλησία της Ελλάδος», υπάγονται στην έννοια των εργαζομένων στο Δημόσιο ή στον ευρύτερο

*σημ.: Η διάταξη αυτή κρίθηκε αντισυνταγματική, λόγω παραβίασης της αρχής της ισότητας, με τη ΣτΕ (Ολ.) 999/05 (βλ. και ΣτΕ 1513 και 1889/07).

δημόσιο τομέα (γνμδ. Ν.Σ.Κ. 41/08), χωρίς, πάντως, αν και μισθοδοτούνται από το Δημόσιο (Ν. 536/45), να προσλαμβάνουν, εξ όλων των παραπάνω, την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου. Είναι εκκλησιαστικοί υπάλληλοι με ειδικό καθεστώς και διέπονται από τις κανονιστικές αποφάσεις της Ιεράς Συνόδου που προβλέπουν οι εξουσιοδοτικές διατάξεις των άρθρων 37 παρ. 2 και 38 παρ. 2 Ν. 590/77 (Σπ. Τρωϊάνου: Παραδόσεις Εκκλησιαστικού Δικαίου, εκδ. 1981, σελ. 194). Εφόσον, όμως, ανήκουν, κατά τα προεκτεθέντα, στη γενική κατηγορία των υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., υπάγονται στις δεσμεύσεις και τους περιορισμούς που απορρέουν από αυτή την ιδιότητα. Τέτοιος περιορισμός είναι η απαγόρευση (ασυμβίβαστο) κατοχής δεύτερης θέσης στο Δημόσιο ή σε άλλο Ν.Π.Δ.Δ. (γνμδ. Ν.Σ.Κ. 752/77) που θεσπίζεται από το άρθρο 104 παρ. 1 του Συντάγματος, με μία εξαίρεση: αν το προβλέπει ειδικός νόμος. Ο όρος αυτός της συνταγματικής διατάξεως εκπληρώνεται με το προμνησθέν άρθρο 42 παρ. 6 Κ.Χ., που επιτρέπει το διορισμό εφημερίων και ως υπαλλήλων της Ι. Συνόδου ή των Μητροπόλεων, και με μία σειρά ειδικών νόμων, όπως ο Ν. 3885/1958, ο Α.Ν. 137/1967, το Ν.Δ. 457/1970, και το Ν.Δ. 39/1974, που επιτρέπουν στους εφημερίους να κατέχουν παράλληλα και θέση λειτουργού της στοιχειώδους ή της μέσης εκπαίδευσης (βλ. Σπ. Τρωϊάνου ο.π. σελ. 195). Δεν υφίσταται, όμως, ειδικός νόμος προβλέπων την παράλληλη κατοχή θέσης εφημερίου και ιατρού δημόσιου νοσοκομείου (Ν.Π.Δ.Δ.). Εξάλλου, και από την ερμηνεία των διατάξεων του προαναφερθέντος άρθρου 24 Ν. 1397/83 και την έννοια της κατοχής οιασδήποτε άλλης δημόσιας ή ιδιωτικής θέσης την οποία ρητά απαγορεύει σε γιατρό, μόνιμο δημόσιο λειτουργό πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, η παράγραφος 2 αυτού, συνάγεται αδυναμία παράλληλης κατοχής των δύο αυτών θέσεων.

Για την επέλευση του παραπάνω ασυμβίβαστου δεν αρκεί η χειροτονία ενός προσώπου ως ιερέως, αλλά απαιτείται, επιπλέον, ο διορισμός του σε εφημεριακή θέση (Σ.τ.Ε. 3692/1976, Τμ. Γ'). Και τούτο διότι το επιτρεπτό, κατά περίπτωση, ή μή της χειροτονίας σε κληρικό ειδικά δε σε πρεσβύτερο, βαθμό δηλαδή που απαιτείται κατά νόμο για το διορισμό σε – οργανική, κατ' αρχήν – θέση εφημερίου, διέπεται, θεωρουμένης της χειροτονίας ως καθαρώς πνευματικής πράξης, από τις οικείες διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ν. 590/77) και των σχετικών Κανονισμών, οι οποίοι

θέτουν ειδικούς κανόνες, σχετιζόμενους πρωτίστως με το πρόσωπο και όχι με τη θέση ή το επάγγελμα του υποψήφιου κληρικού. Η εγκύκλιος, άλλωστε, της Ι.Σ.Ι. 2812/4.4.2005 περί της δυνατότητας χειροτονίας υποψηφίων κληρικών ασκούντων και έτερα, πλην του εκπαιδευτικού, επαγγέλματα, ανεξαρτήτως της μη (νομικής) δεσμευτικότητάς της περιορίζεται, προδήλως, στο κανονικώς επιτρεπτό της χειροτονίας ως κληρικού, γενικώς, λαϊκού που ασκεί ωρισμένα, πνευματικώς και ηθικώς συμβατά, κατά την Ι.Σ.Ι., προς την ιερωσύνη επαγγέλματα. (βλ. συναφώς γνωμοδ. 463/07 της Ολομέλειας του Ν.Σ.Κ. που έκρινε επιτρεπτή τη χειροτονία ως ιερέως δικαστικού υπαλλήλου).

IV. Ενόψει όσων παραπάνω εκτέθηκαν το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Δ' τμήμα), σε σχέση με το εν αρχή Ερώτημα, γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι: Η χειροτονία γιατρού δημόσιου νοσοκομείου (ΕΣΥ) ως κληρικού είναι, κατ' αρχήν, επιτρεπτή υπό τις προϋποθέσεις που τάσσει συναφώς η εκκλησιαστική νομοθεσία.

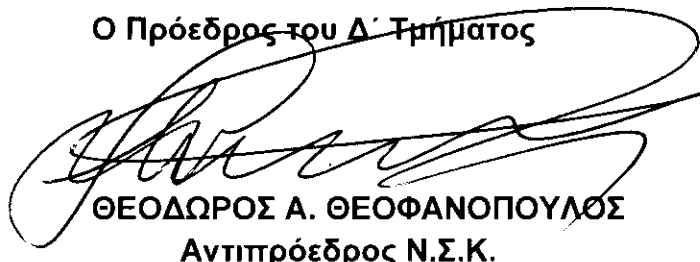
Ο διορισμός γιατρού του ΕΣΥ παράλληλα (και) σε θέση εφημερίου δημιουργεί ασυμβίβαστο εκ της κατοχής δύο θέσεων (ΣΤΕ 2770/90), διότι, μη υπάρχοντος ειδικού νόμου προβλέποντος τη δυνατότητα αυτή, εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 104 του Συντάγματος.

Ενόψει τούτου δεν τίθεται σχετικώς ζήτημα μισθοδοσίας του εκ της θέσης αυτής.

Εθεωρήθη

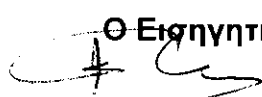
Αθήνα 20.1.2009

Ο Πρόεδρος του Δ' Τμήματος

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Α. ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

ΚΩΝΙΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ
Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.